

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Ex Decretal. tit. de accus. inquisi. & denun. c. 24. Qualiter & quando.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

omnia etiam in illis casibus, in quibus per aliam constitutionem nostram, vel alias procedi potest simpliciter & de plano, ac sine strepitu & figura iudicij, volumus obseruari. Si tamen in premiffis casibus solemnis ordo iudiciarius in toto, vel in parte non contradicentibus partibus, obseruetur, non erit processus propter hoc irritus, nec etiam irritandus.

Data Auinione 13. Kal. Decemb. Pont. No. stri Anno Secundo.

Ex Decretalib. tit. de accusat. inquis. & denunt.

Innocentius III. in Concilio Generali. †

Superior contra subditum maxime praelatum, de his tantum inquirat, super quibus processit infamia: & tunc vocabit eum, & tradet sibi capitula, & nomina, & testi inuicta publicabit, & ipsius legitimas exceptiones admittet. & probato graui crimine, eum ab administratione remouebit. In regularibus vero praelatis ad unquam seruandus non est hic ordo. Et quaquam in hac summatione, modica videatur agi differentia inter praelatos & subditos, contra quos inquitur, tamē faciēda est, vt patet in littera.

C A P. XXIII.

QVALITER & quomodo debeat praelatus procedere ad inquirendū & puniendū subditorum excessus, ex auctoritatibus noui & veteris testamenti colligitur euidenter, ex quibus postea processerunt canonice sanctiones, sicut olim aperte distinximus, & nunc sacri approbatione Cōcilij cōfirmamus. Legitur enim in Euangelio, quod villicus ille, qui diffamatus erat apud Dominum suum quasi dissipasset bona ipsius, audiuit ab illo, quod hoc audio de te: redde rationem villicationis tuę: iam enim non potestis amplius villicare, & ita in Genesi Dominus ait, Descendat, & videbo vtrū clamorē, qui venit ad me, opere compleuerint. Ex quibus auctoritatibus manifeste probatur, quod non solum cum suaditus, verum etiam cū praelatus excedit, si per clamorem & famā ad aures superioris peruenit, nō quidē à maleuolis & maledicis, sed a prouidis & honestis, nec semel tantū, sed sæpe, quod clamor inuit & diffamatio manifestas, debet corā Ecclesię senioribus veritatem diligentius perferuari, vt (si rei poposcerit qualitas) canonica districtio culpā feriat delinquentis: nō tanquam idem sit accusator & iudex, sed quasi denuntiant fama, vel deferent clamore, officij sui debitum exequatur. Licet autē hoc sit obseruandum in subditis, diligentius tamen est obseruandū in praelatis, qui quasi signum sunt positi ad sagittā: Et quia non possunt omnibus complacere: cum ex officio suo teneantur non solum arguere, sed etiā increpare, quin etiā interdū suspendere, non

nunquam vero ligare, frequēter odium multorū incurrunt, & insidias patiuntur. Et ideo sancti Patres prouide stauerunt, vt accusatio praelatorum non facile admittatur: ne cōcussis columpnis, corruat edificij, nisi diligēs adhibeatur cautela, per quam non solum falsā, sed etiam malignā criminationi ianua praeludatur: Verū ita voluerūt, vt uidere praelatis, ne criminaretur iniuste, vt tamē cauerēt, ne delinquerēt in sciētē: contra morbū vtrumque inuenientes congruā medicinam, videlicet, vt criminalis accusatio, quę ad diminutionem capitis, id est degradationē intenditur, nisi legitima precedat inscriptio, nullatenus admittatur. Sed cum super excessibus suis quisquam fuerit infamatus, vt iam clamor ascēdat, qui diutius sine scandalo dissimulari non possit, vel sine periculo tolerari, absq; dubitationis serupulo, ad inquirendū & puniendū eis excessus, non ex odij fomite, sed charitatis procedatur affectu; quatenus si fuerit grauis excessus, etsi non degradetur ab ordine, ab administratione tamē amoueat omnino: quod est secundum sententiam Euangelicam a villicatione villicum amoueri, qui non potest villicationis suę dignam reddere rationē: Debet igitur esse praelens is, contra quem faciēda est inquisitio, nisi se per cōtumaciā absentauerit, & exponenda sunt ei illa capitula de quibus fuerit inquirendū, vt facultatē habeat defendendi seipsum, & non solū dicta, sed etiam nomina ipsa testiū sunt ei, vt quid, & à quo sit dictum appareat) publicanda: Necnon exceptiones, & replecautiones legitime admittendę, ne per suppressionem nominum, infamādi, per exceptionum uero exclusionem, deponendi falsum, audacia praebeatur. Ad corrigēdos itaque subditorum excessus, tanto diligentius debet praelatus assurgere, quanto danabilius eorū offensas desereret incorrectas. Cōtra quos, vt de notorijs excessibus taceatur: etsi tribus modis possit procedi, per accusatio nē videlicet, denuntiationē, & inquisitionē ipsorum, vt tamē in omnibus diligēs adhibeatur cautela, ne forte per leue compendū ad graue dispendium veniatur: sicut accusationē legitima debet precedere inscriptio, sic & denuntiationem charitatiua monitio, & inquisitionem clamosa insinuatō praeuenire: illo semper adhibito moderamine, vt iuxta formam iudicij, sententię quoque forma dicatur. Hunc tamen ordinem, circa regulares, personas nō credimus vsquequaque seruandū, quā (cum causa requirit) facilius & liberiorius a suis possunt administrationibus amoueri.

COMMENT. XVIII.

Qualiter & quando. Hęc decretalis optimo consilio inserta est ab Eymérico operi huic, cum in ea modi procedendi in delictis prescribatur, quorum magnus est vsus in sacro Inquisitionis tribunali, vt 3. par. copiose auctor demonstrauit. desumpta est ex Concilio Lateranen. sub Innocentio III. cap. 8.

Sic & denuntiationem charitatiua monitio. Sed an in crimine hęc locum habeat charitatiua monitio, seu fraterna correctio, grauis est controuer-

Accusationes contra praelatos nō facile admittendę. Concor. c. accusatio. 2. q. 7.

Subditorum excessus diligenter corrigendi.

An in crimine hęc locum habeat fraterna correctio.

controverſasquam præ cateris tractat abunde Alſonſus Caſtrus lib. 2. c. 25. de iuſta her. punit. Simã cas de catbo. inſtit. titu. 19. num. 10. & ſeq. Melchior Canus lib. 12. de locis theologice, c. 9. ver. at Chryſoſtomus a nobis & nouiſſime Joannes Roias tract. de here. par. 2. aſſer. 3. & alij.

In hac lite ne vel nimis ſeuere: aut contra, nimis leniter quidquam ſtatuumus, primum obſeruandum eſt, hæc duo lóge differre, videlicet, labi in hæreſim ſeu proferre hæreticas propoſitiones, & hæreticū eſſe: non enim omnis, qui hæreticas proferit propoſitiones, protinus eſt hæreticus, niſi adiunctam habeat pertinaciam, vt alibi copioſe diſſerui.

Qui hæreticas propoſitiones fortalis pignorantiam proferret ſecreto corrigendus.

His poſitis, ſit hoc primum axioma: Qui ſecreto nouit aliquem in hæreſim cecidiſſe, quoniam eum au diuit, ut alias intellexit proferentem hæreticam aliquam propoſitionem: nec ſibi conſtat eum hæreticū eſſe, cū neſciat, an ex ignorantia illam protulerit, ſe netur ſaltem ſemel illum ſecreto corripere antequã fidei iudicibus denuntiet, ita noſter Alſonſus li. 2. cap. 25. de iuſta her. punitio. Cuius ſententiæ hæc limitatione addita, libenter accedo, ſi talis alias ſit vir ſimplex & pius, qui ex mera ignorantia errare probabiliter preſumatur, ſet noſtra admonitione corrigendus merito cenſeatur.

Verum in ſecunda parte tota difficultas conſiſtit An ſcilicet lex fraternæ admonitionis obſeruari debeat cum eo, quem ſecreto conſtat alicui hæreticū eſſe, in quã ſeculo nunc priuatã Inquiſitionum editas, quibus omnino denuntiari iubentur, ſit ſecundũ axioma: Denuntiandus eſt occultus hæreticus abſq; fraternæ correptione præcedẽti, niſi forte aliquis firmiter exiſtimaret, quod ſtatim per ſecretam admonitionem poſſet eum à tanto malo renouare, ita ſanctus Thomas 2. 2. q. 33. art. 7. atque in his locum etiam habere fraternam correptionem, vnam tamẽ tantum, videtur uelle Tertullianus in lib. de præſcriptione hæreticorum c. 16. ſed apertius Beatus Ambroſius apud Paulum ad Titum c. 3. & alij.

Sæpiſſime omittere fraternam correptionem erga hæreticos tutiſſimum eſt.

Cæteris, recte admonet Alſonſus, & Canus præ citatis locis, non niſi cum exquisitiſſimis conſiderationibus, noſtris temporibus eſſe uſurpandã: vt plurimũ ergo eam omittere tutius & ſecurius eſt. Tũ autem penitus fieri debet hæreticorum occultorum denuntiatio, cum ſimplices et rudiores clam ſubuertere noſcuntur. Item tunc denuntiari omnino debet cum nõ eſt probabilis ſpes, quod reſpicere debeant. Item eos tunc penitus denuntiare oportet, cum legitime interrogati in iudicio, eos, quos ſcimus hæreticos, iuriſturadi religione manifeſtare cogimur: ac multis quidem alijs modis denuntiand; ſunt neceſſario, et iudicio meo pauciſſimi ſunt caſus, in quibus cum huiusmodi hæreticis fraternæ correptione locum habere poſſit.

Non obſtante iuramento hæretici ſunt denuntiandi.

Et obligatio denuntiandi hæreticos tanta eſt, vt etiã locum habeat non obſtante quouis iuramento in contrarium emiſſo, pacto, aut promiſſione. ſanctus Thomas 2. 2. q. 70. art. 1. ad ſecũdũ argumentũ cuius verba ſunt: Circa ea vero, quæ aliter homini ſub ſecreto committuntur, diſtinguẽdum eſt: Quandoq; enim ſunt talia, quæ ſtatim eũ ad notitiam hominis uenerint, homo ea manifeſtare tenetur, puta ſi pertinent ad corruptionem multitudinis

A ſpiritualẽ vel corporalem, vel in grauẽ damnum alicuius perſonæ, vel ſi quid aliud eſt huiusmodi quod quis propalare tenetur vel teſtificando, vel denuntiando. Et cõtra hoc debitum obligari nõ potest per ſecreti commiſſum: quia in hoc frangeret fidem quam alteri debet. hæc enim Thomas. Alteri quidem, id eſt, bono publico vel Deo, in caſu de quo agitur, fides frangeretur, nam hæreſis bonum publicum perturbat & ledit, & Deum ipſum oppugnat. Et pro hac ſententiã facit textus in e. quemadmodũ. S. vlti. de iureiur. & tex. in c. intimauit. de teſtib. c. nõ eſt obligatorũ. de regu. iur. li. 6. tradidit. que iam olim Guido Fulcodius, qui Clemens 1111. inde creatus eſt, in conſultationibus ad Inquiſitores. q. 8. in hæc verba: Sed nec iuramento vel uoto in contrarium emiſſo: nam licet veritatem celare poſſimus hoſtis vel perſecutori, vt 2. 2. q. 2. ne quis, Iudici tamen veritatem inueſtiganti eam occultare mortale peccatum eſt, vt 1. 1. q. 3. quifquis. ergo iuramentum uel votum in contrarium emiſſum, nõ eſt ſeruandum: 2. 2. q. 4. in malis. hæc enim ille. Loquebatur autem in ſpecie de cauſa propoſita ut inquit quæſtionis indicat.

B unde creatus eſt, in conſultationibus ad Inquiſitores. q. 8. in hæc verba: Sed nec iuramento vel uoto in contrarium emiſſo: nam licet veritatem celare poſſimus hoſtis vel perſecutori, vt 2. 2. q. 2. ne quis, Iudici tamen veritatem inueſtiganti eam occultare mortale peccatum eſt, vt 1. 1. q. 3. quifquis. ergo iuramentum uel votum in contrarium emiſſum, nõ eſt ſeruandum: 2. 2. q. 4. in malis. hæc enim ille. Loquebatur autem in ſpecie de cauſa propoſita ut inquit quæſtionis indicat.

C Poſtremo adeo verum eſt, hæreticos eſſe denuntiandos non obſtante ſupradictis, vt is qui abſq; legitima cauſa eos opõttit denuntiare, excommunicacionis ſententiã percellatur, ſicut diximus ſupra commentario 2. ſuper cap. Qui alios. de heret.

Exlib. Sexto tit. de pœnis.

Bonifacius VIII. Bitteren. Episcopo.

Docet hæc Decretalis quibus aſſiſtentibus fieri debeat degradatio, de quibus veſtibus, ornamentis, libris, & inſtrumentis in degradatione fiat expoliatio, & quib. verbis utatur ipſe degradas. Io. And.

C A P. II.

DEGRADATIO ¶ qualiter fieri debeat nobis, tua fraternitas requirit. Super quo tibi taliter reſpondemus, ſp verbalis degradatio ſeu depositio ab ordinibus vel gradibus Eccleſiaſticis, eſt a proprio Episcopo ſibi aſſiſtente in degradatione clericorum, in ſacris conſtitutorum ordinibus, cetero Episcoporum numero diſſinito a Canonibus faciendã, quamquam proprii Episcopi ſententiã ſine aliorum Episcoporum preſentia ſufficiat in degradatione eorum, qui minores dumtaxat ordines receperunt. Actualis uero ſiue ſolemnis, cœleſtis militiæ militis, id eſt, clericus degradatio (cum ad eam fuerit procedendum) fiet ut ex auctoritate eius, qui militiẽ deſeruit armate, cui militaria detrahuntur inſignia, ſequẽ a militia remotus caſtris reuocatur, priuatus confortio, & priuilegio militari. Clericus igitur degradatus veſtibus ſacris indutus, in manibus habens librum, vas vel aliud inſtrumentum, ſeu ornamentum ad ordinem ſuũ ſpectans, ac ſi deberet in officio ſuo ſolenniter miniſtrare ad Episcopum preſentiã adducatur: cui Episcopus publice ſingula ſiue ſunt ueſtes, calix, liber, ſeu quicquid alia

Hæc verba in tit. de heret. & de iur. iur. non. imp. ſo. modis notatis in notatio. P. tradit. cu. ſaculu. i. tuerur. in. nouimus. verbo. ſign. quod mot. ponit hic. E. mectus.